

RICHARD
LVÍ BEN
SRDCE KANE

VYŠEHRAĐ

Richard Lví srdce

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Ben Kane
Richard Lví srdce – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

RICHARD
LVÍ SRDCE

RICHARD
LVÍ BEN
KANE
SRDCE

Přeložila Michaela Ponocná

VYŠEHRAD

Copyright © Ben Kane, 2020. First published by Orion Fiction.

Translation © Michaela Ponocná, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-267-3095-8

ISBN e-knihy 978-80-267-3099-6 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-267-3100-9 (1. zveřejnění, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-3101-6 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)

*Tuto knihu věnuji s nejhlubší úctou Joeu Schmidtovi,
výjimečnému trenérovi ragby.
Navzdory zklamání v Japonsku si irští ragbyoví fanoušci
budou vás i váš odkaz dlouho pamatovat.
Do budoucna vám přeji mnoho úspěchů a spokojenosti,
a pokud se mi jednoho dne poštěstí se s vámi setkat,
pití je na mě!*

*(P. S.: Vhodnější titul, který bych vám mohl věnovat,
mě nenapadá.)*

SEZNAM POSTAV

(O postavách označených * existují historické záznamy.)

Ferdia Ó Catháin/Rufus, irský šlechtic ze severního Leinsteru

Ve Striguilu:

Robert FitzAldelm neboli „Kopanec s pěstí“, rytíř

Richard z Clare, hrabě z Pembroke (zesnulý)*

Aoife, vdova po Richardovi*

Isabela, jeho dcera*

Gilbert, jeho syn a dědic*

Rhys, velšský sirotek

Hugo, Walter, Reginald a Bogo, panoši

Velká Marie, pradlena

FitzWarin, rytíř a přítel Roberta FitzAldelma

Gilbert z Lysle, posel vévody Richarda

Guy FitzAldelm, rytíř a bratr Roberta FitzAldelma

Rod Anjou a osoby s ním spojené:

Jindřich II., král Anglie a Anjou*

Eleonora Akvitánská, jeho manželka*

Jindřich Mladík, nejstarší přeživší syn Jindřicha II.*

Richard, vévoda akvitánský a druhý syn Jindřicha II.*

Geoffroy, vévoda bretaňský a třetí syn Jindřicha II.*

Jan Bezzemek, nejmladší syn Jindřicha II.*

Matylda*, jedna z Jindřichových dcer, provdaná za Jindřicha

Lva*, bývalého vévodu saského a bavorského

Eleonora, Juvette, Matyldiny služebnice

Beatrice, služebná královny Eleonory

Geoffroy, nemanželský syn Jindřicha II.: jeho kancléř*
Geoffroy z Brûlonu, rytíř*
Mořic z Craonu, rytíř*
Isabela z Gloucesteru, nevěsta prince Jana*

Richardova družina:

Ondřej z Chauvigny, rytíř a bratranec vévody Richarda*
Jan z Beaumontu, rytíř
Jan z Mandeville, **Ludvík**, „**Lasička**“ **Jan**, panoši
Filip, panoš a Rufusův přítel
Owain ap Gruffydd, velšský rytíř
Richard z Drune, anglický ozbrojenec

Družina Jindřicha Mladíka:

Vilém Maréchal, rytíř*
Adam z Yquebeuf, rytíř*
Tomáš z Coulonces, rytíř*
Balduin z Béthune, rytíř*
Simon z Marisca, rytíř*
Heloisa z Kendalu, chráněnka Viléma Maréchala*
Joscelin, panoš Viléma Maréchala
Jan z Earley, panoš Viléma Maréchala*

Další postavy:

Filip Kapetovec*, francouzský král a syn krále Ludvíka
(zesnulého)*
Bertran z Bornu, trubadúr*
hrabě Vulgrin Taillefer z Angoulême*
Matylda, jeho dcera*
Vilém a Aimar Tailleferovi, Vulgrinovi bratři*
hrabě Aimar z Limoges, jejich nevlastní bratr*
Filip, flanderský hrabě*
Vilém z Barres, jeden z Filipových rytířů*
hrabě Raimond z Toulouse*
burgundský vévoda Hugo*
Petr Seillan, blízký poradce hraběte Raimonda*

PROLOG

Dějiny si pamatují velikány. Krále a císaře, papeže. Obvyčejní lidé jako vy a já odcházejí do hrobu bezejmenní. Náš pohřební obřad nevedou arcibiskupové, místem našeho posledního odpočinku nejsou žádné skvostné hrobky. Přesto někteří z nás byli u toho, když visely na vlásku osudy celých království, když se bitvy, jež se zdály ztracené, obrátily o sto osmdesát stupňů. Navždy zapomenuti písaři z řad mni-chů a historiky jsme pomáhali mocným na jejich cestě k slávě a věčné proslulosti.

Ač jsem již bělovlasý a shrbený, ve své době jsem se oháněl mečem s těmi nejlepšími z mužů. Celý křesťanský svět zná Richarda, krále Anglie, vévodu z Normandie, hraběte z Bretaně a Anjou – Richarda Lví Srdce. O jeho rytíři Rufusovi slyšela jen hrstka lidí, a ještě méně jich znalo Ferdiu Ó Catháina. To mne netrápí. Nesloužil jsem Richardovi kvůli bohatství či slávě. Byla to věrnost, která mne učinila jeho mužem, jímž jsem doposud, ač je již třicet let po smrti, dej Bůh odpočinutí jeho duši.

Můj zrak se kalí, mé svaly ochabují. Nosit brnění a jezdit na válečném oři mi kdysi činilo potěšení; nyní jsem vděčný, když se došourám k lavici přede dveřmi a mohu si vyhřívát kosti na slunci. Již brzy si pro mne přijde smrt, ne-li tuto zimu, pak příští. Budu připraven, ale modlím se, aby mniši měli dost času zaznamenat mé vyprávění, takové, jaké je, dříve než vydechnu naposledy.

Sedmdesát let je víc, než bylo dopřáno lepším mužům, než jsem já. Mám za sebou bohatý život. Na rozdíl od jiných jsem poznal dokonalou radost opravdové lásky. S překypujícím srdcem jsem držel v náruči své novorozené syny a dceru. Měl jsem druhy ve zbrani, kteří mi byli bližší než mí skuteční bratři. Nejednou

mi vstoupil do života zármutek a také tragédie: to jsou však jen zkoušky, jimž nás podrobuje Bůh. Člověku nezbyvá než znovu naložit na bedra své břímě a nést ho dál.

Říká se, že Bůh tajemně si počíná, a o mé cestě životem to vsutku platí. Z neznámého kouta Irska jsem přišel do Anglie, kde jsem se ocitl ve službách největšího válečníka té doby – Richarda Lví srdce. Společně jsme obléhali hrady a bojovali v tuctech bitev. Pro Richarda jsem proléval krev, pro něj jsem zabíjel. Neříkám to s hrdostí, ale také jsem pro něj vraždil. Z těch hříchů jsem se vyzpovídal, v hloubi srdce jich však nelituji. Bůh mi odpusť, ale kdybych na to měl dost sil, byl bych ty muže zabil znovu.

Budu pokračovat, jinak bychom o mé duši debatovali až do soumraku. Byl jsem u toho, když se Richard naposledy setkal se svým otcem Jindřichem, stál jsem ve Westminsterském opatství, když byl korunován králem. Na Kypru jsem při záchraně jeho královny málem zemřel. U Arsufu jsme bojovali bok po boku a porazili Saladina, nedlouho poté jsme došli téměř k branám Jeruzaléma. Když Richarda na zpáteční cestě ze Svaté země zradili, byl jsem s ním ve vězení. Pomohl jsem mu získat zpět, co mu patřilo, od jeho bratra Jana, toho mizery. I on je již mrtev, stejně jako Richard, a z milosti Boží se smaží v pekle.

To už ale předbíhám a málem jsem pověděl, jak to skončilo, ještě než můj příběh vůbec začal. Možná ti to přijde podivné, čtenáři, když ses dozvěděl o Irovi sloužícím anglickému králi. Děkuji všem svatým, že můj otec zemřel, aniž by to zjistil. Litoval jsem toho někdy? Tu a tam možná ano, ale jednou složená přísaha je posvátná a pouto přátelství ukuté ve válce je neporušitelné. Možná ti moje slova nedávají smysl. Odpusť starci jeho blouznění.

Vraťme se však o půl století nazpátek a pusťme se do vyprávění znovu...

PRVNÍ ČÁST
1179

1. KAPITOLA

Uplynulo již deset let od chvíle, kdy proradný bývalý král Leinsteru, Diarmait Mac Murchada, pozval do Irska Angličany. Jejich vítězství nebylo ani zdaleka úplné, ale šedí cizinci, jak jsme jim říkali, měli navrch. Dokazoval to nejen úzký pruh území podél východního pobřeží, který ovládali, ale také to, že mnozí místní irští králové nabídli věrnost anglickému vládci Jindřichovi. Před čtyřmi roky utrpěly naše naděje drtivou ránu, když mu slíbil svou lojalitu i král Ruaidrí z Connachtu.

Můj otec byl nižší šlechtic ze severního Leinsteru, a poté co se Diarmait spojil s Angličany, nabídl svou věrnost Ruaidrímu. To, co považoval za Ruaidrího zradu, jej rozzuřilo natolik, že učinil nepředstavitelný krok a spojil se s králem Ulsteru, naším letitým, avšak útočníky dosud neporobeným nepřitelem. Jeho rozhodnutí bylo neuvážené. Když přišli Angličané a pustili se do plnění, Ulster na naše volání o pomoc neodpověděl. Bojovali jsme statečně, avšak naše země byla brzy zabrána.

Zajali mne jako rukojmí, což měla být záruka dobrého chování naší rodiny, a poslali do Dublinu. Odtamtud jsem cestoval bytelnou lodí zvanou koga přes moře na jihovýchod k zamračenému velšskému pobřeží, jež je po celé délce poseté hrady. Pokryjte zemi takovýmito pevnostmi, pomyslel jsem si neradostně, a místní lidé, kteří nemají kam jít, budou přinuceni k poslednímu vzepětí odporu tak jako moje vlastní rodina. V duchu jsem opět viděl útok anglických rytířů, tu nezadržitelnou vlnu, jež zcela rozdrtila naše lehce ozbrojené válečníky.

Naše plavba skončila na dohled Anglie, u pevnosti, kterou nazývají Striguil. Toto sídlo rodiny Clareových stojí na srázu s výhledem na řeku Wye a větší hrad jsem do té doby neviděl. Mohutnou pravoúhlou věž obklopuje hradba z kúlů, jež se

klikatí kolem vrcholku kopce. Za ní, na všech stranách kromě té, která je otočená k řece Wye, jak jsem později zjistil, leží obranný příkop. Nedal jsem to na sobě znát, ale udělalo to na mne dojem. Pokud je tohle domov hraběcího rodu, pak věž krále Jindřicha musí být vskutku pozoruhodná. Angličané nejsou jen zkušení bojovníci, pomyslel jsem si, ale také mistrovští stavitelé. Mé obavy, že irští náčelníci a králové nikdy nezaženou vetřelce zpátky do moře, se vrátily. Potlačil jsem je, neboť mi připadalo, že pokud se poddám zoufalství, má vlastní situace se mnohem zhorší. Budu-li snít o porážce Angličanů u nás doma, dokážu nějak snést utrpení, jež se na mne vrší.

V devatenácti letech jsem byl vyšší než většina ostatních, vlatý a kostnatý, plný drzosti mládí, francouzsky jsem mluvil jen málo a anglicky vůbec ne. Od chvíle, kdy mne otec s kamennou tváří předal do zajetí, jsem přetrpěl těžké časy. Na rozloučenou mi řekl: „Vzdej se, jen když budeš muset. Dělej pouze to, co bude nutné.“ Vzal jsem si jeho slova k srdci a odmítal jsem uposlechnout jakýchkoli rozkazů. Hned první den jsem nazval krutého rytíře, kterému jsem byl svěřen, zblešeným psem a k tomu jsem dodal, že jeho matka pracuje v zadních uličkách Dublinu. Neuvážil jsem, jaké to bude mít důsledky. Mezi členy posádky bylo pár Irů a ti tomu rytíři ze strachu má slova přeložili.

Svými urážkami jsem si toho prvního dne vysloužil výprask a svým následným zatvřeným vyváděním jsem si nevydobył žádný respekt, jen další bití a menší přiděly jídla. Při zpětném pohledu žasnu nad svým neústupným chováním a také nad svou krátkozrakostí. Než naše plavba skončila, stačil jsem se důvěrně spřátelit s rytířovými botami a pěstmí. Neustále ve mně vřel vztek a ponížení a nejradši bych ho byl hodil do moře, nebo s ním provedl ještě něco horšího, kdybych se dostal k nějaké zbrani. Přesto jsem měl navzdory svému mladickému siláctví dost rozumu, abych si uvědomil, že po takovém činu bych ho následoval na mořské dno, takže jsem v sobě tu nenávisť umrtvil a odložil na jindy, jak jsem doufal.

„Rufusi.“

Dosud jsem si nezvykl na jméno, které mi dal můj věznitel – neboť nebyl schopný, nebo spíš ochotný, jak jsem si chmurně pomyslel, zvládnout mé skutečné, Ferdia –, a tak jsem tomu nevěnoval pozornost. Mé oči byly upřené na postavy stojící

na dřevěném molu pod hradem. Zprávy o našem příjezdu nás zřejmě předběhly. Netušil jsem, kdo by nás mohl přijít přivítat na pevné zemi, avšak Richard z Clare, hrabě z Pembroke, jeden z hlavních šlechticů, kteří napadli Irsko, to rozhodně nebude. Ten už je díkybohu po smrti. Ani za života by se hrabě neobtěžoval sledovat příjezd takového zajatce, jakým jsem byl já. Jeho žena, hraběnka Aoife, jež zde od jeho skonu sídlí, také ne. Byla pokládána za velkou krásku a já jsem o ní každou noc sprádal příjemné fantazie, abych nemusel myslet na svou tenkou příkrývku a tvrdou palubu lodi.

„Rufusi, ty pse!“ Kopanec s pěstí – přezdívkou, kterou jsem dal Robertu FitzAldelmovi, tupému rytíři, jenž měl na starosti naši výpravu – zněl našťvaně.

Konečně upoutal mou pozornost. Poznal jsem jméno „Rufus“. Věděl jsem, co znamená francouzské *chien*. Jsem stejně vznešeného původu jako ty, pomyslel jsem si s opovržením. Po jeho posledním útoku mě dosud bolela žebra, a přesto jsem, až do samého konce neústupně, dál hleděl na nedaleké molo a myslel na Aoife. Dcera Diarmaita Mac Murchady, krále Leinsteru, vdova po Richardovi z Clare, bude mít moc nad mým osudem.

„Rufusi!“

Neslyšel jsem.

V hlavě mi vybuchla strašlivá bolest, zamlžil se mi zrak. Ten úder mne odhodil stranou, na jednoho člena posádky, který mne se zaklením odstrčil, a já jsem roztřeseně spadl na palubu. Kopanec s pěstí se do mne pustil s obvyklou vervou a jako vždy si dával pozor, aby mne nekopl do obličeje. Byl totiž mazaný jako liška a dobře věděl, že ti nahoře by neschvalovali tresty, jimiž mě zahrnoval od chvíle, kdy jsme vypluli z Dublinu.

„Areste!“ Ten hlas, ač pisklavý, vzbuzoval respekt. Patřil nějaké dívce.

Poznal jsem i to francouzské slovo: znamenalo „přestaň“.

Srdce mi divoce bušilo. Žádné další kopance už nepřišly.

Ta dívka se ozvala znovu, zlostně se na cosi zeptala. Nerozuměl jsem jí.

Kopanec s pěstí jí odpověděl a přitom se odsunul dál. Mluvil uctivým, nicméně rozmrzelým tónem. Nepochopil jsem, co říká.

Dosud se mi točila hlava, ale otevřel jsem oči a vstřebal pohled, který se mi naskýtal z boku. Řada hlaviček železných

hřebíků. Mezery v prknech. Pod nimi zpěněná voda, jež zabírala prostor v podpalubí na výšku několika prstů. Závan chcanek – některým mužům se navzdory nařízením kapitána nechtělo močit přes bok lodi – a zkaženého jídla. Kolem se pohybovaly vysoké a nízké boty, ty první patřily ozbrojencům, ty druhé členům posádky s mozolnatýma rukama. Kus stočeného lana. Spodní části sudů s vodou, medovinou a nasoleným vepřovým.

Kopanec s pěstí se ke mně nevrátil. Když jsem dospěl k závěru, že by už mohlo být bezpečné vstát, opatrně jsem se posadil. Z břicha a zad, z paží a nohou mi vystřelovala bolest. Snažil jsem se být vděčný, že jediná další část mého těla, které se vyhnul – kromě hlavy –, byl můj rozkrok. Vrhł jsem pohled na Kopance s pěstí, jenž stále hovořil s tou dívkou na molu, k němuž jsme se mezitím přiblížili bokem a muži se silnými lany k němu začali uvazovat loď. Vstal jsem, chytil se okraje lodi, abych nespádl, a s úžasem jsem zjistil, že to je pouhé dítě. Byla oděná v temně fialovém šatu, přes který měla přehozený tmavě zelený plášť se stříbrným lemováním, a mohlo jí být tak šest let. Oválnou vážnou tvář rámovaly dlouhé kadeře zrzavých vlasů o něco světlejšího odstínu, než jsem měl já.

Upřela na mne své šedé oči. Z jakéhosi neznámého důvodu jsem vytušil, že se jedná o dceru Richarda a Aoife. Co tady dělá sama, mi bylo záhadou. Sklonil jsem hlavu na znamení úcty, již jsem nepocítoval, a znovu se střetl s jejím pohledem.

„Jsi zraněný?“ zeptala se mne.

Otevřel jsem ústa údivem. To děvče mne neoslovilo francouzsky, nýbrž mým vlastním jazykem.

„Matka říká, že je nezdvořilé civět s otevřenou pusou. Přinejmenším ti do ní může vletět moucha.“

Sklapl jsem čelisti, cítil jsem se hloupě. Podařilo se mi ze sebe vypravit: „Omlouvám se. Nečekal jsem, že tu uslyším irštinu.“

„Matka trvá na tom, abychom se ji učili. ‚Možná jste napůl Angličané,‘ říkává, ‚ale také jste napůl Irové.‘“

Moje tušení bylo správné. Usmál jsem se. „Vaše matka bude moudrá žena. Abych odpověděl na vaši otázku, myslím, že mi nic nezlomil.“ Nejradiši bych zpražil Kopance s pěstí zlostným pohledem – vycítil jsem, že se nám ze všech sil snaží porozumět –, ale řekl jsem si, že bude rozumnější to nedělat. „Děkuji vám, že jste zasáhla.“

Lehce přikývla.

Byla ještě dítě, ale měla v sobě jistou vážnost. Dospěl jsem k závěru, že není divu, vzhledem k jejímu vychování.

„Jak se jmenuješ?“

„Ferdia Ó Cáthain.“

K mému překvapení vyslovila jméno naší rodiny správně, „c“ jako „k“ a zbytek jako „hajn“. Její matka je hrdá na své irské kořeny, pomyslel jsem si se zábleskem radosti.

Kopanec s pěstí zavrčel cosi francouzsky. Jediné, čemu jsem porozuměl, bylo „Rufus“.

„Tvrdí, že ti říkají Rufus.“ Dívka naklonila hlavu na stranu. „Je mi jasné proč.“

Zvedl jsem ruku ke své hlavě. Navzdory bolesti, kterou jsem cítil, mě to pobavilo. „Matka mi vyprávěla, že mě víly chytily za paty a vymáchaly v hrnci s mořenou barvířskou, aby mi daly tak rudé vlasy. Vás do ní nejspíš namočily na kratší dobu.“

Dívčina vážnost byla ta tam, zasmála se. „Taky ti budu říkat Rufus!“ Musela postřehnout cosi v mém obličejí, protože vzápětí se její výraz změnil. „Nebo si to nepřejíš?“

Znovu se do toho vložil Kopanec s pěstí. I přes svou neznalost francouzštiny jsem pochopil, že chce, abych vystoupil z lodi. Ozbrojenci už byli na molu a přebírali štíty a kožené vaky se zbraněmi od členů posádky, kteří jim je podávali.

Přehodil jsem nohu přes bok lodi, abych vystoupil na molo, a snažil jsem se nevšímat si nepohodlí, jež mi to působilo. Kopanec s pěstí mne následoval. Ukázal na pěšinu vedoucí mezi hrstkou domů ke spodní části palisády a opět něco řekl francouzsky.

Zatraceně, pomyslel jsem si. Budu se muset naučit jejich jazyk, jinak tu nebudu moci žít. „Chce, abych šel nahoru?“ zeptal jsem se dívky.

„Ano.“ Její dřívější pánovitě vzezření se vytratilo, jako by věděla, že její moc má své meze. Mohla zarazit výprask, jehož se mi dostávalo, ale můj osud zajatce nikoli.

Snesl jsem první dloubnutí do zad, které mi Kopanec s pěstí uštědřil. „Jak se jmenujete?“

„Isabelo!“ Odkudsi zpoza palisády se ozval hlas nějaké ženy. Byl pronikavý a nespokojený. „I-sa-be-lo!“

Uličnický úsměv. „Isabela. Isabela z Clare.“

Můj instinkt byl správný. Sklonil jsem hlavu podruhé, tentokrát ochotněji, neboť to děvče mělo srdce na správném místě. Ztišil jsem hlas, aby mě irští členové posádky neslyšeli, a pravil jsem: „Dlužím vám své díky, že jste tomu *amadánovi* zabránila zkopat mě do bezvědomí.“

Zachichotala se. „Dávej si pozor, jak FitzAldelmovi říkáš. Možná umí trochu irsky.“

„Nerozumí ani slovo.“ S jistotou, že budu vbrzku večeřet v hodovní síni, jsem se potočil. „Nebo snad ano, *amadáne*?“

Kopanec s pěští – FitzAldelm – se zakabonil a strčil do mě.

„Vidíte?“ řekl jsem s čím dál větší domýšlivostí.

„Isabelo!“ Ten hlas už zněl jako vřeštění fúrie.

„To je moje chůva. Raději bych měla jít,“ pravila a zakoulela očima. Zvedla si sukně, aby si je nevláčela blátem, a pospíchala přešinou před námi. „Sbohem, Rufusi!“

„Sbohem, má paní,“ zavolal jsem za ní.

Bylo to poprvé, co mi nevadilo, že mě tak někdo oslovil.

Mé potěšení bylo krátké.

Kopanec s pěští mi zasadil tak silný úder do zadku, že jsem skoro upadl na obličej. Zvedl jsem se, v uších samé nadávky, a začal jsem šplhat vzhůru. Isabela, která právě procházela branou do hradu, to neviděla.

Málem jsem na ni zavolal, ale protože jsem si byl zcela jist, že špatné zacházení, jehož se mi dostává, bude zanedlouho věcí minulosti, zůstal jsem zticha. Pokud je Aoife spravedlivá, říkal jsem si, není vyloučeno, že Kopance s pěští dokonce potrestá za to, co mi udělal.

Když jsme dorazili k bráně, která byla opět zavřená, vzhlédl jsem k vrcholku palisády. Musela být vysoká jako tři muži, dost blízko na to, abych viděl, jak po mně stráž zlomyslně pošilhává, ale dostatečně nahoře, aby mi bylo jasné, že vzít to místo útokem by se pokusil jen úplný hlupák.

„*Ouvre la porte!*“ nařídil Kopanec s pěští vztekle.

Otevřete dveře, pomyslel jsem si. Musím si ta slova pamatovat.

Kopanec s pěští mě netrpělivě obešel a zabušil na dřevěná vrata. Ač byla bytelná, představovala slabé místo v této části opevnění, nicméně v případě útoku by místní posádka sypala na hlavy útočníků kotlíky plné horkého písku, zatímco z hradeb by na ně pršely šípy.

Vrata se s vrzáním otevřela a za nimi stál voják v prošívaném kabátci a kroužkové košili. Očividně měl mnohem nižší hodnotu, neboť strpěl kázání Kopance s pěstí bez jakýchkoli stížností. Padla jakási otázka. Zaslechl jsem jméno „Eva“, což je francouzská verze Aoife. Voják na mě zvědavě pohlédl a namísto odpovědi zavrtěl hlavou.

Neměl jsem čas přemýšlet o tom, co to znamená, protože Kopanec s pěstí do mě strčil, aby mi naznačil, že mám jít dál.

Ve svém životě jsem již byl na nádvoří hradu, ale nikdy na žádném tak velkém. Mělo tvar nepravidelného obdélníku, uprostřed bylo otevřené k obloze a na jedné straně ohraničené dvouposchodovou kamennou věží s připojenou kuchyní a skladišti. Podél zbývajících stran, tvořených palisádou, se táhly budovy se svažitými střechami, v nichž se podle mne nacházela kasárna, stáje a tak podobně. Byla tu spousta lidí, ale skoro nikdo si mě nevyšímal.

Kovář v kožené zástěře se skláněl nad kopytem koně, kladivo připravené vrazit další hřeb do podkovy, kterou mu připevňoval. U hlavy zvířete postával mladík v rozedrané tunice a roztrhaných nohavicích, jednou rukou držel uzdu a druhou se štoural v nose. Statný muž podával z vozu pytle nabité zeleninou druhému. Z prázdné stáje vyšel krysař a tlačil před sebou svou tyč s jedním kolem. Následovalo ho několik vychrtlých koček, jež nespouštěly oči z pultuctu hlodavců pověšených za ocas na tyči. U dřevěné studny postávala skupinka vojáků, nechávali mezi sebou kolovat džbánky s vínem a pozorovali mladou služku, která vytahovala z hloubky vědro s vodou.

Vzduch byl plný pachů: koňských koblih, kouře z hořícího dřeva a chleba, jenž se pekl v peci. Z toho posledního mi začalo kručet v břiše a toužebně jsem pomyslel na ještě teplý pšeničný bochník namazaný máslem a medem. Jelikož moje nedávná strava tomu byla na hony vzdálená, zmučeně jsem tu představu odsunul stranou.

„*Ceste direction.*“ Kopanec s pěstí ukázal přes mé rameno na dveře v dolní části věže.

V jeho hlase jsem postřehl naléhavost. Pořádné postrčení mi to potvrdilo.

Shora se k nám nesl ženský hlas, rozčilený a káravý. Pozvedl jsem oči ke schodišti, jež vedlo k bohatě zdobeným dveřím ve zdi

věže. Drobná postavička – podle zeleného pláště jsem poznal, že to je Isabela – už došla nahoru, kde stála žena plné postavy. Vzhledem k tomu, že hrozila dívce prstem a bezustání reptala, šlo nejspíš o Isabelinu chůvu.

Přátelsky jsem zvedl ruku na pozdrav a přál jsem si, aby se Isabela otočila a uviděla mě. Opět jsem na ni málem zavolal, ale Kopanec s pěstí mi v tom zabránil tak bolestivým pohlavkem, až jsem se kousl do rtu. Už jsem si byl jist, že něco není v pořádku, a proto jsem se rozhlížel po nádvoří, zda neuvidím někoho výše postaveného, hofmistra či některého z rytířů, ale nikoho jsem nespatriil. Šel jsem co nejpomaleji, nic se tím však nezměnilo. Zanedlouho jsme dorazili k hroživě vyhlížejícím dveřím, a poté co je Kopanec s pěstí otevřel těžkým železným klíčem, strčil mě do tmavého, vlhkého prostoru za nimi.

Rozhlížel jsem se kolem sebe, mé oči se postupně přizpůsobovaly panujícímu přítmí. Dřevěné sloupy silnější než muž, rozmístěné tucet kroků od sebe, podpíraly strop, nad nímž se patrně nacházela hodovní síň. Po obou stranách lemovala zdi řada dveří. Usoudil jsem, že se za nimi nacházejí sýpky, skladovací prostory a věžeňské kobky, a moje podezření se v tom posledním případě potvrdilo, když mne Kopanec s pěstí postrčil k jednomu z nich, jež přede mnou zely dokořán jako ústí hrobky. Zůstal jsem stát. Nejsem sice královský potomek jako Aoife, ale ani zločinec. Zasloužím si lepší ubytování.

Otevřel jsem ústa k protestu a otočil se ke Kopanci s pěstí.

Ten už na tuto příležitost čekal. Jeho pravá ruka sevřená v pěst – a omotaná těžkou železnou smyčkou, jak jsem později zjistil – vyletěla vzhůru a zasáhla mě do brady.

Ani jsem necítil, jak jsem dopadl na zem.

2. KAPITOLA

Co vám mám povědět o tom strašlivém období, jež následovalo? Po pravdě řečeno, ztratil jsem pojem o tom, jak dlouhou dobu jsem v té pekelné díře strávil. Tehdy mi to připadalo jako věčnost, později mi řekli, že to bylo o něco déle než týden. Od podlahy z udusané hlíny mne dělila jen tenká vlněná příkrývka, a tak mi bylo neustále zima. Vsadil bych se, že tamní chlad by mohl soupeřit i s větry bičovaným klášteřem na Svatém ostrově, o kterém jsem slýchal od mnichů. Abych se zahřál, pochodoval jsem po cele, jež měřila šestkrát šest kroků. Chodil jsem ode dveří k zadní stěně, nejprve s nataženými rukama, abych nevrátil do kamenných zdí, a pak, jak jsem si byl čím dál jistější, zabalený v dece, kterou jsem si přidržoval kolem ramen.

V mém světě vládla naprostá tma. Ubíhající hodiny odměřoval jen příchod vojáka, jenž mi přinášel jídlo a pivo. Neměl jsem tušení, kdy k těmto návštěvám dochází, ale podle kručení v břiše to bylo nejspíš jednou denně. Mnohem méně často se objevoval jeden ze žalárníků, aby mi vyměnil přetékající džber za jiný.

Během těchto krátkých setkání pronikalo vnějšími dveřmi vzadu do podzemních prostor, a tím pádem i do mé kobky mdlé světlo. Téměř slepý, ale zoufale toužící dostat se ven jsem zpočátku vítal strážce rozhořčenými protesty, že bych tu neměl být, že i když jsem rukojmí, stále jsem šlechtic. Nepoznal jsem, zda rozumí té mojí strašlivé směsici irštiny a francouzštiny. Buď se dali do smíchu, nebo mi nijak neodpověděli. Brzy jsem pochopil, že mám držet jazyk za zuby, protože po několika takových pokusech mě poctil návštěvou Kopanec s pěsti.

Měl s sebou ozbrojence s taseným mečem pro případ, že bych se mu vzpíral. Vložil pochodeň do držáku u dveří a začal

mne kopat hlava nehlava. Přestože jsem hořel touhou bránit se a risknout to proti dvěma protivníkům, věděl jsem, že takový pokus je odsouzen k nezdaru. Schoulil jsem se do klubíčka a řekl si, že je lepší být naživu zakrvácený a hladový, než pomalu umírat ve vězení s rozpáraným břichem.

Když mi strážný příště donesl jídlo, přišel s ním a znovu mě zmlátil. Mezitím totiž zjistil, že slovo *amadán* znamená „blázen“ – nejspíš od některého Ira z posádky –, a byl bez sebe vzteky. Kopl mě do hlavy a svět kolem mne zčernal. Nemám tušení, jak dlouho si podával mé bezvládné tělo, ale když jsem se probral, cítil jsem takové bolesti jako ještě nikdy v životě. S každým nádechem mě píchalo v hrudi, z čehož jsem usoudil, že mi musel zlomit pár žeber. Obličej jsem měl pokrytý zaschlou krví. Přišel jsem o jeden přední zub a břicho mne bolelo tak, jako kdyby do něj ten kovář z nádvoří hodinu bušil kladivem. U všech svatých, Kopanec s pěstí vážně uměl ublížit.

Vzal jsem si z těch výprasků ponaučení. Od té chvíle jsem se při zvuku blížících se kroků stáhl k zadní zdi kobky a čekal, až se s vrzáním otevrou dveře. Ostražitě jako divoké zvíře jsem pozoroval, jak strážný pokládá na zem misku a pohár. Teprve když se znovu rozhostila naprostá tma, přeběhl jsem k nim po čtyřech – úplně jako vyhladovělý pes –, abych zhltl ubohý přídel, který mi tu zanechal.

Sám, ve tmě, zbitý tak, že mě to málem stálo život, prochladlý až do morku kostí a neustále hladový jsem téměř přišel o rozum. Zprvu mi pomáhalo, že jsem se modlil, ale když mé modlitby zůstávaly den za dnem, noc za nocí nevyslyšeny, ztratil jsem naději. Mniši možná důvěrně znají půst a samotu, ale nikdy nechřadli v žaláři. Nikdy jim nebylo upíráno slunce tak dlouho, až vám pouhý náznak jeho svitu sežehne zrak jako blesk. Nikdy nemuseli snášet zkušenu péči Kopance s pěstí.

Když jsem zanechal modlení, přenesl jsem se v duchu do svého domova v Irsku, abych se pokusil vzdálit se utrpení v cele. O místě, kde jsem strávil dětství, o Cairlinnu, jsem se ještě nezmnínil. Nachází se na severním okraji Leinsteru, na jižním břehu dlouhého úzkého zálivu, na jehož protější straně leží Ulster. Za vesnicí se svažuje příkrá hora. Říkali jsme jí Sliabh Feá – Angličané by to vyslovovali jako „Šlí-av Fej“. Za nejednoho letního dne jsme s kamarády polehávali na jejím

vrcholku, udýchaní po běhu vzhůru, a hleděli přes úzký pás vody, oddělující Cairlinn od Ulsteru. Když jsme pak dospěli v muže, chvástali jsme se, že podnikneme nájezd na sever pro dobytek, jako to dělávali naši otcové a dědové. Ulsterské klany byly odjakživa našimi nepřáteli, nebo tak se to alespoň povídalo.

Nějakou dobu mi pomáhaly vzpomínky. Seděl jsem opřený o zeď kobky, pečlivě zabalený v dece, a představoval si otcovy velké ruce, mozolnaté a s ulámanými nehty, ale zároveň něžné, když mi ukazoval, jak mám držet meč. Matku s čelem zachmuřeným soustředěním, zatímco učila mou mladší sestru vyšívát. Hlas skřivana nad horou Sliabh Feá za horkého letního dne. Lákavou vůni makrely chycené v zálivu a osmažené na másle nebo chleba čerstvě vytaženého z pece. Ženy a muže tančící kolem velkých ohňů za nejdelší noci v roce. Říkáme jí Bealtaine, Angličané ji znají jako Beltane. Zimní večery, kdy sedíte u ohně, venku zuří bouře a bard spřádá historiky o lásce a zradě, přátelství a nenávisti, válce a smrti. Mé jméno, Ferdia, pochází z legendy *Táin*, která se v Irsku vypráví u ohně již více než tisíc let. Anglické jazyky by to nedokázaly vyslovit lépe než „Tojn“.

Zatím jsem toho ještě moc nezažil. Netrvalo dlouho a zásoba mých vzpomínek vyschla. Snažil jsem se je znovu v duchu prožít, ale situace, v níž jsem se nacházel, pro mne začala být příliš skličující. Nakrátko jsem ztratil mužnost, proléval jsem hořké slzy a v duchu proklínal nespravedlnost, které jsem byl vystaven. Pokoušel jsem se modlit k Bohu, On mi však neodpovídal. Můj zármutek vystřídala zlost. Bylo mi jedno, kdo by mě mohl slyšet, a začal jsem bušit do dveří, až jsem si rozedřel kůži na rukou do krve. Nikdo na to nezareagoval, nikdo nepřišel. Vypadalo to, že tady zemřu. Přemohlo mne zoufalství a vyčerpání. Sesunul jsem se na zem. Po chvíli jsem navzdory chladu a rozbolavělému srdci usnul.

S trhnutím jsem se probudil, když se u mého ucha ozval jakýsi skřípavý zvuk. Vyškrábal jsem se na nohy, zatímco se západka zcela otevřela, a odšoural jsem se dál od dveří. V břiše mi bouřilo, od chvíle, kdy jsem zhltl poslední jídlo, uplynuly sotva tři hodiny. Usoudil jsem, že se vrací Kopianec s pěští. Ke svému překvapení jsem zjistil, že jsem sám sevřel ruce v pěst. Hlavu mi zaplnily různé představy. Jeho ohyzdná tvář zkrívená strachem. Mé pěsti, které mu rozbíjejí nos na kaši jako přezrálou

švestku. Výkřiky, volání o milost rozléhající se kobkou – jeho, ne moje.

Dveře se otevřely. Po zemi se rozlilo světlo pochodně.

Zhluboka jsem se nadechl. Kopance s pěstí čeká životní překvapení. Pokud bude můj útok nějakým zázrakem úspěšný, voják, jenž vždy doprovází mého trýznitele, jej pravděpodobně ukončí ostřím svého meče. Jestliže neuspěju, dostanu nakládačku, jako dosud nikdy předtím. Ten první výsledek bude znamenat mou smrt, ten druhý zmrzačení.

Už mi to bylo jedno.

„Vítej, FitzAldelme,“ zaskřehotal jsem. Rozkročil jsem se, jak mě to naučil otec, a zvedl jsem pěsti.

„Ferdio Ó Cáthaine?“ zapípal čísi hlas.

Zmocnil se mne zmatek. Ve dveřích jsem rozeznával dvě postavičky, jedna byla o trochu větší než druhá, a za nimi někoho vysokého. „Ano?“ odpověděl jsem.

„Vidíš, Gilberte? Nevymýšlela jsem si,“ zvolal ten hlásek irsky. S velkým překvapením jsem poznal, že patří Isabelle.

Ta vysoká postava se pohnula a řekla cosi francouzsky. Byl to muž a nezněl zrovna šťastně.

Isabela mu ostře odsekla. Muž zmlkl. „Krutě s tebou zacházejí, Rufusi,“ poznamenala.

Gilbert jí skočil do řeči, jak to malé děti dělávají. „Rufus? Myslel jsem, že se jmenuje Ferdia.“

„Mám zrzavé vlasy,“ vysvětloval jsem. „Někteří lidé mi říkají Rufus.“

„Mně se to jméno líbí,“ pravil Gilbert.

„Buď zticha,“ nařídila mu Isabela. „Pokoušela jsem se tě dostat na svobodu, Rufusi, ale strážé mě nechtěly poslechnout. Až se moje matka dozví, co se stalo, bude zuřit.“

Aoife se tedy ještě nevrátila, pomyslel jsem si a moje nově zrozené naděje pohasly. „Kde je?“

„Někde na pobřeží, navštěvuje hrady mého bratříčka.“

„Ve Walesu jich mám skoro dvacet,“ oznámil mi Gilbert s dětskou pýchou. „A další v Anglii a Irsku.“

„To je hodně,“ pravil jsem a pomyslel na otcovu malou tvrz, která díky mým starším bratrům stejně nikdy nebude moje. Bylo to zvláštní – Isabela se nacházela v podobné pozici. Ač je starší než její bratr, nikdy nezdědí pozemky rodu Clare, jelikož

synové mají přednost před dcerami. Lehce jsem se Gilbertovi uklonil. „Takže jste lord z Pembroke.“

„To jsem.“

„Je pro mne čest, že vás poznávám, pane.“

Gilbert se otočil k Isabele a chtěl vědět: „Zopakuj mi, kdo to je?“

„Už jsem ti to říkala. Je to irský šlechtic, kterého poslali jako rukojmí do Striguilu, a neměl by být takhle zavřený.“

„Co je to rukojmí?“

Jsou ještě tak malí, pomyslel jsem si. Isabele mohlo být zhruba šest a Gilbertovi pouhé tři nebo čtyři roky. To, že se těm dvěma podařilo ke mně dostat, byl zázrak, nicméně zařídít mi svobodu bylo nad jejich síly.

„Buď zticha, Gilberte, a nech mě přemýšlet,“ pokárala ho Isabela.

„Kdy se vrátí vaše matka?“ zeptal jsem se.

„Za dva nebo za tři dny.“

To není celá věčnost, přesto mne však děsilo pomyšlení, jak asi zareaguje Kopanec s pěstí, až zjistí, kdo mě přišel navštívit. „Víš o tom, že jsem tady, senešal nebo některý ze zdejších rytířů?“

Ten muž, jenž přišel s dětmi, znovu promluvil k Isabele. Jeho tón byl stále uctivý, nicméně naléhavější.

Isabela si dupla nožkou. „Nemůžu tu zůstat, Ferdio. Ani tě nemůžu propustit na svobodu – je mi to líto.“ Její hlas zněl ztrápeně.

„Vy za to přece nemůžete, má paní,“ řekl jsem pokud možno nenuceně.

„Máš hlad?“

„Jako vlk.“

„Dám ti poslat něco k jídlu a také víno.“ Poodstoupila, vzala Gilberta za ruku a nechala strážného, aby mě opět zavřel v kobce.

Nemohl jsem si pomoci. „A FitzAldelm, má paní?“

Dveře se zabouchly. Západka se posunula.

Isabela skrz prkna pravila: „Ten se sem už nevrátí, dokud nepřijede má matka. Máš moje slovo.“

Ve tmě mi unikl z hrdla dlouhý úlevný povzdech.

Nakonec mé uvěznění trvalo ještě další den a noc. Kopanec s pěstí se během té doby díkybohu neukázal. Posledního rána jsem se probudil z trhaného spánku a přecházel jsem po cele ve snaze nemyslet na to, jaká je mi zima a jaký mám hlad. Isabela sice dostála svému slovu, ale pórková polévka, kterou mi přinesli, a dušená zvěřina s čerstvým chlebem, jež přišly po ní, byly už dávno pryč. Dřevěné misky jsem dočista vylízal a říkal jsem si, jestli bych se na ně neměl ještě jednou podívat, když vtom upoutaly mou pozornost zvuky z nádvoří.

Křik mužů, klapot koňských kopyt. I přes silné zdi jsem cítil, jaké tam panuje vzrušení. Přijel někdo významný. Modlil jsem se tak, jako jsem to nedělal už celé dny. Prosím tě, Bože, ať je to Aoife.

Jeho odpověď se dostavila dřív, než jsem doufal.

Dorazilo několik ozbrojenců, otevřeli dveře mé cely a vyvedli mě ven na nádvoří. Když jsem mžourající a ostražitý vyšel na jasné slunce, ani se mě nedotkli. Musel jsem připomínat divoké zvíře – měl jsem zplihlé vlasy, špinavé oblečení, páchl jsem. Nejedem člověk nade mnou ohrnul ret a já jsem jim odpověděl nenávisným pohledem. Kdybych měl u sebe meč, srazil bych každého muže v dohledu. Uvažoval jsem, že se zmocním něčeho ostrého, ale sám, neozbrojený, bych vojákům v těžkých gambesonech leda tak poskytl chvilkové rozptýlení. Rozhodl jsem se, že stejně jako se oheň přikrývá na noc hliněným poklopem, aby nevyhasl, i já skryji svou nenávist do příštího dne.

„Mluvíš francouzsky?“ ozval se nosový pánovitý hlas.

Otočil jsem k němu hlavu. Po schodech od vchodu do hodovní síně sešel malý, od pohledu vlezlý muž v tunice z jemné modré vlny, bez rukávů a přepásané. Nepoznával jsem ho, ale podle stříhu jeho šatu a povýšeného chování jsem usoudil, že jde o hofmistra. „Trochu,“ odvětil jsem.

Zcela nesmyslně to pochopil tak, že mluvím plynně, a začal brebentit francouzsky. Těch pár slov, kterým jsem porozuměl, bylo „Eva“, „špinavý“ a „koupel“. Ukázal na budovu vedle kovárny, kde jsem před celou věčností viděl kovát koně. Vyložil jsem si jeho slova tak, že nejsem ve stavu, abych se mohl setkat s hraběnkou Aoife, a že bych se měl vykoupat. Zvedl jsem jednu paži a naznačil jsem, že se drhnu v podpaží, a pak jsem provedl totéž s druhou. Odpověděl mi upjatým přikývnutím.

„A pak?“ odvážil jsem se zeptat francouzsky.

„Počkej.“ Hofmistr promluvil s ozbrojenci a potom se po týchž schodech vytratil zpátky nahoru.

Příkaz pronesený francouzsky a šfouchnutí do zad od jednoho z vojáků. Poslechl jsem a vešel do prostor pro služebnictvo, jak se ukázalo. V první místnosti jsem našel dřevěnou koupací kád' naplněnou do dvou třetin teplou vodou. Málem jsem se rozplakal. Jen zřídkakdy jsem se svlékl tak rychle, i pokud s tím měla něco společného žena.

Vlezl jsem si do vody, zasténal rozkoší a ponořil hlavu pod vodu. Když jsem ji opět vytáhl, stále jsem se usmíval. Vojáci zůstali venku, a tak jediným svědkem mé radosti byl sluha, jenž mi bez jakéhokoli výrazu nabídl kostku mýdla. Nebylo to drahé kastilské mýdlo, na jaké jsem si zvykl později, ale běžný druh vyráběný z ovčího tuku, dřevěného popela a sody. V té chvíli mi však připadalo vzácnější než hrudka zlata.

Čistý, s umytými vlasy jsem vylezl z vody a vzal si kus hrubého plátna, který mi sluha podal. Osušil jsem se a francouzsky mu poděkoval. Byl trochu překvapený, že se mu dostalo nějakého uznání, a pokývl hlavou. Na dřevěné truhle bylo rozloženo prosté, ale pěkné oblečení, na podlaze ležel pár nových nízkých bot. Ukázal jsem na své vlastní nohavice, tuniku a spodky, pohozené na zemi. Jediné slovo ze sluhovy odpovědi, jemuž jsem rozuměl, bylo „fu“, oheň. Hlavu jsem měl plnou myšlenek na setkání s Aoife, a tak mi bylo jedno, co se s nimi stane. Jen jsem lhostejně mávl rukou.

Když jsem vyšel ven, čekal tam na mě hofmistr. Prohlédl si mě od hlavy až k patě a odfrkl si. Nejradši bych ho praštil, ale vzpomněl jsem si, jak to dopadlo, když jsem si zneprátelil Kopance s pěstí, a tak jsem dělal, že jsem si toho nevšiml. Pokorný jako jehně jdoucí na porážku jsem ho následoval a mé naděje s každým krokem vzrůstaly. Za námi se šinuli dva vojáci, svalnatí, neoholení, s tvrdými pohledy.

Schodiště vedlo přímo vzhůru k hodovní síni. Vstoupili jsme dovnitř z jedné strany toho obrovského prostoru a já jsem musel skrýt svůj úžas. Otcova síň nebyla velká ve srovnání s tou, jež patřila králi Leinsteru, což byla působivá stavba, ale vedle této působily obě trpasličím dojmem. Vyřezávané dřevěné nosníky silné jako muž podpíraly vysoký strop po celé délce místnosti.

Klenutá okna nalevo a napravo rámovala výseky jasně modré oblohy – dnes nebylo potřeba zapálit svíčky v nástěnných svícnech. Pod okny visely vyšívané gobelíny, jejichž syté barvy se odrážely od matně smetanové omítky.

Zvědavě jsem se kolem sebe rozhlížel. Stoly pokryté ubrusy a dlouhé lavice, používané při jídle, byly rozestavené u zadní zdi. Komoři sledoval ostřížím pohledem sloužící, kteří leštili stříbrné poháry. Jakýsi mladík zametal špinavou sítinu, zatímco další rozhazoval čerstvou po dřevěné podlaze, pod níž se nacházela má dřívější cela. Tak blízko, a přesto tak daleko, pomyslel jsem si. Ta dvě místa od sebe byla na hony vzdálená.

Někdo se dotkl mého lokte. Omluvně jsem se usmál na hofmistra, jenž můj úsměv neopětoval, ale naznačil mi, ať ho následuji. Poslechl jsem. Těžký krok ozbrojenců za mnou mi nepříjemně připomínal mou stále nejistou situaci.

Kráčel jsem místností, zatímco místní rytíři, písaři a sluhové na mne úkosem pohlíželi a šeptali si, zakrývajíce si ústa dlaní. Většina těch pohledů byla zvědavá nebo neutrální, mnohé však byly nepřátelské, či dokonce nenávislné. Říkal jsem si, jaké historky se tu o mně od mého příjezdu asi povídají a šíří jako drby u ohně. Kopanec s pěstí o mně dozajista sprádal povídačky plné lži a falše. Jestli mu hraběnka Aoife popřála sluchu, spadnu z deště rovnou pod okap. Znovu se ve mně ozval strach. Isabela mě má ráda, ale názor dítěte, ač tak vysoce postaveného, se jen zřídka bere v potaz. Díky Kopanci s pěstí už její matka mohla dospět k závěru, že jsem nebezpečný primitiv, kterého je potřeba zavřít do klece.

Ucítil jsem na sobě něčí pohled, a když jsem otočil hlavu, nespatriil jsem nikoho jiného než Kopance s pěstí uprostřed pultuuctu rytířů. Škodolibě po mně pošilhával. Řekl cosi svým společníkům a ti se dali do smíchu. Byli to od pohledu drsní chlapíci a moji pozornost upoutal jeden z nich se zvláštním účesem – vzadu měl hlavu úplně vyholenou šikmo k uším. Bradu mu zdobila zkrabatělá jizva.

Byl jsem rozzlobený pohrdáním rytířů a znepokojený sebestjistotou Kopance s pěstí, ale nechtěl jsem na sobě dát nic znát, a tak jsem se choval, jako bych si toho nevšiml. S vyschlými ústy a bušícím srdcem jsem následoval hofmistra k nízkému

stupínku, na němž stály dvě elegantní židle s vysokým opěradlem. Obě byly prázdné. Za nimi se nacházela přepážka od podlahy až ke stropu, která patrně oddělovala síň od soukromých prostor hraběnky.

Zpoza přepážky jsem uslyšel dětské hlasy a nastražil jsem uši. Promluvila jakási žena. Na protest se zvedl dívčí hlas – Isabelin. Žena se ozvala znovu, ostrým tónem. Následovalo ticho. Můj strach ještě zesílil. Obrnil jsem se a pomodlil se k Bohu. Všechno bude v pořádku, řekl jsem si.

Hofmistr po mně vrhl varovný pohled, ať zůstanu, kde jsem, a zlehka došel ke dveřím v přepážce. Zaklepal. Odpověděl mu ženský hlas a on vstoupil a zase za sebou zavřel. Zanedlouho se vrátil a z toho, jak si mě opovržlivě změřil od hlavy až k patě, což jsem už dobře znal, jsem usoudil, že vzápětí přijde i hraběnka.

Dveře se otevřely. Objevila se v nich postava následovaná třemi služebními. Hofmistr francouzsky ohlásil Aoifin příchod. Rozhostilo se ticho, všichni se otočili ke stupínku. Věděl jsem, že bych neměl tak zírat, ale nemohl jsem si pomoci.

Aoife bylo v té době třicet jedna let. Teoreticky již měla nejlepší léta za sebou, ale žena přede mnou mne připravila o můj mladický dech. Veškeré myšlenky na to, že patří k mým nepřátelům, se vypařily jako ranní rosa. Hltal jsem ji očima. Její dlouhý šat ze zeleného hedvábí se při pohybu třpytil a odrážel tmavě rudou barvu jejích vlasů stažených jemnou sítkou ze zlata posázeného drahokamy. Kolem štíhlého pasu měla opasek z téhož vzácného kovu a na hrudi jí zářila brož s krvavě rudým rubínem.

Ozvalo se rozhořčené *psst* a já jsem odtrhl pohled od Aoife. Hofmistr mi zuřivými gesty naznačoval, že se mám uklonit. Zahanbeně jsem se ohnul až k pasu a irsky jsem řekl: „Tisíckrát se vám omlouvám, má paní.“

„Copak už v Irsku neučí dobrým mravům?“ zeptala se mne mou mateřštinou. Mluvila lehkým tónem, pod nímž se však skrýval kovový chlad.

Bylo mi trapně a modlil jsem se, aby nespatriła můj chtíč. Znovu jsem se jí uklonil. Za zády jsem uslyšel chichotání. „Chien,“ řekl kdosi. „Irský pes,“ ozval se někdo jiný. S uzardělými tvářemi jsem odvětil: „Učí, má paní, a já jsem na ně dočista zapomněl. Odpusťte mi, prosím.“

Úsměv se jí dostal až k očím, jež měly oslnivě zelenou barvu. „Je ti odpuštěno. Je-li pravda to, co jsem slyšela, není divu, že uhlazené chování nebylo v popředí tvé mysli.“

Nebyl jsem si jist, jak na to nejlépe odpovědět, a tak jsem mlčel.

„Jsi Ferdia Ó Catháin z Cairlinnu v Leinsteru, svěřený mému synovi do vazby jako záruka dobrého chování tvého otce?“

„Ano, má paní.“

„Bude ten slib dodržen?“

S úlekem jsem si vzpomněl na otcovu žádost, ať nikdy nepadnu před Angličany na kolena. „Ani já to neudělám,“ řekl tehdy a mrkl na mne. Když viděl můj ustaraný výraz, pokračoval: „Neboj se. Dám si pozor a budu se před místní posádkou tvářit loajálně – aby se ti nic nestalo –, ale i tak jsou způsoby a prostředky, jak bojovat s nepřítelem. Za dobře utracené stříbro lze pořídit mnoho věcí. Zbraně, brnění a muže, kteří je budou používat.“ Další mrknutí. „Víc ti už nepovím, aby ti něco neuklouzlo.“

„Nuže?“ dožadovala se Aoife odpovědi.

„Promiňte, má paní. Myslel jsem na svou rodinu.“ S potěšením jsem viděl, že její výraz změkkl, a pokračoval jsem: „Můj otec je čestný muž, který drží slovo.“

„A ty?“

Její přímost mne překvapila. Dotklo se to mé cti, vystrčil jsem bradu a pravil: „Já také, má paní. Přísahal jsem, že neuprchnu do Irska. Nyní vám to slibuji znovu, před Bohem a všemi svatými.“

Aoife se zdála spokojená. „Vyrozuměla jsem, že jsi byl v mé nepřítomnosti uvězněn v cele pod námi.“ Na zdůraznění svých slov poklepala špičkou střevočku do stupínku.

„Ano, má paní. Ani ne před hodinou jsem byl propuštěn na svobodu.“

„Bylo mi řečeno, že s tebou rytíř Robert FitzAldelm špatně zacházel. Že tě bil.“ Zopakovala svá slova francouzsky, a když přítomní začali šokovaně lapat po dechu, vrhla přes celou místnost pohled na Kopance s pěstí.

Isabela tedy se svou matkou mluvila, usoudil jsem.

„Je to pravda?“ Nyní se její zelené oči zabodly do mne.

Udělal to víc než jednou, chtělo se mi říct, ale cítil jsem, jak se mi pohled Kopance s pěstí propaluje přes tuniku do zad. Striguil bude mým domovem, pomyslel jsem si, a zatím je tu mým jediným přítelem Isabela. Vzhledem k jejímu vysokému postavení se naše cesty jen málokdy zkříží, a přestože ke mně chová přátelské city, je to pořád pouhé dítě. Kopance s pěstí však budu potkávat každý den a on má bezpochyby spoustu kamarádů a spojenců. Nejspíš už plánuje, jak mi udělat ze života peklo. Pokud ho veřejně usvědčím, riskuji, že skončím za tmavé noci s nožem mezi žebry.

Rozhodl jsem se. „Na lodi došlo ke sporu, když jsme pluli po řece, má paní. Byl jsem k FitzAldelmovi hrubý. Pokáral mě a já jsem na něj vztáhl ruku.“ Připadalo mi pravděpodobné, že jí Kopanec s pěstí řekl něco podobného. Alespoň jsem v to doufal. „Zareagoval tak, jak by to udělal každý rytíř, a paní Isabela toho náhodou byla svědkem.“

Aoife svažila čelo, ale nedala na sobě nijak znát, že mé historce nevěří. „A potom – když jsi byl v cele?“ Hleděla na mne, a ač jsem věděl, že to není možné, měl jsem pocit, že vidí podlitiny pokrývající mé tělo pod tunikou a nohavicemi.

„Jídlo bylo bídné, má paní, ale na nic jiného si nemohu stěžovat.“ Obdařil jsem ji podmanivým úsměvem, jak jsem doufal.

Zda mou lež prohlédla, či nikoli, jsem nebyl schopen říct, nicméně její plné rty se zvlhly pobavením. „Od FitzAldelma to nebylo správné, ale za daných okolností je snad pochopitelné, že tě takto uvěznil.“

„Ano, má paní,“ zalhal jsem a pomyslel si, kéž by mi Bůh dal možnost se pomstít. Já Kopanci s pěstí ještě ukážu, co znamená výprask.

„Od nynějška budeš spát v síni a také zde budeš jíst. Čas od času za tebou možná zajdu. Mám jen zřídka kdy příležitost promluvit si s někým irsky, pokud nepočítám své děti.“

„Bylo by mi ctí, má paní,“ odvětil jsem potěšeně.

„Také se budeš učit francouzsky.“

„Ano, má paní.“ Uklonil jsem se a doufal, že to nejhorší mám za sebou.

3. KAPITOLA

Uvnitř stáje bylo teplo a vlhko. Po čele mi stékal pot, zatímco jsem se propracovával lopatou do vzdáleného rohu, abych našel hnůj, který dosud unikl mé pozornosti. Objevil jsem jen krysu, ale ta utekla, dřív než jsem ji stačil rozpúlit. Zahvízdal jsem na Fleka, teriéra vrchního štolby, neozvala se však žádná odpověď. Zanađával jsem na toho mizerného psa, který tu nikdy není, když ho je potřeba, a znovu jsem obrátil svou pozornost k podlaze z udusané hlíny. Usoudil jsem, že už je dost čistá, vzal jsem si koště a začal zametat výsledek svého úsilí, hromadu špinavé slámy a hnoje, ke dveřím.

Od mého příjezdu do Striguilu uplynulo už půl roku. Přišlo vrcholné léto a spolu s ním parné počasí. Po onom setkání s Aoife mi dali za úkol pracovat s panoši, kteří se starali o místní rytíře. Nesloužil jsem nikomu konkrétnímu, a tak jsem musel dřít pro všechny, což bylo nespravedlivé břímě, s nímž jsem toho však nemohl moc dělat. Poměrně hodně panošů bylo docela slušných a po jisté době, kdy jsem na sebe příliš neupozorňoval a málo si stěžoval, mě vzali mezi sebe. Dva, se kterými jsem toho měl nejvíc společného, byli Hugo a Walter. Hugo byl štíhlý a samý sval a podle jeho světlé pleti poseté pihami byste jej mohli považovat za Ira. Walter byl jeho pravý opak, měl nažloutlou pokožku a tmavé vlasy. Byl nevelké postavy, ale šlachovitý jako honící pes, a se všemi se přátelil.

Nechtěl jsem ztratit tělesnou kondici ani zručnost v zacházení se zbraněmi, a tak jsem s těmi dvěma cvičil, kdykoli se mi k tomu naskytla příležitost. V prošívaných kabátech či plné zbroji – samozřejmě vypůjčené – jsme dávali jeden druhému zabrat. Zápasili jsme spolu, boxovali a nadávali si, jak to mladí muži dělávají. Trénoval jsem s dřevěným mečem a štítem

a zdokonaloval své schopnosti proti kůlu zaraženému do země, vysokému jako muž. Také byl čas na jízdu s dřevcem, nejprve za posměchu přihlížejících a pak, jak jsem se zlepšoval, za občasných povzbudivých výkřiků.

O zbytku panošů mohu říci, že mne příliš netrýznili, i když mezi nimi byli tací, kteří si dávali záležet na tom, aby mne využili. Toho rána u snídaně mi jeden z nejhorších, hňup s protáhlým obličejem jménem Bogo, jenž se už považoval za rytíře, nařídil vyčistit stáje – což měl být jeho úkol.

Přít se s ním by poskytlo Bogovi a jeho kamarádkám přesně tu příležitost, na jakou čekali. Když mne poprvé napadli, bránil jsem se, a dokonce jsem dva z nich srazil k zemi, než mne přemohli. Po tom konfliktu jsem s monoklem a roztrženým rtem došel k trpkému uvědomění, že nejlepší taktikou bude vyhýbat se potížím. Nemůžu přece bojovat s každým mužem ve Striguilu. Stejně jako ke své nelibosti nemůžu nijak ublížit Kopanci s pěstí. Jakožto rytíř je pro lidi mého druhu nedotknutelný. Rozhodl jsem se, že se jej budu od nynějška stranit jako morové rány a jinak si budu vybírat, s kým se pustím do křížku. „Bojuj tehdy, pokud můžeš vyhrát,“ říkával často můj otec. „V opačném případě jdi pryč. Jen blázen by to neudělal.“

A tak jsem ignoroval úsměšky Boga a jeho kumpánů, stiskl jsem rty a vydal se najít koště a lopatu. Pustil jsem se do úklidu, dychtivý mít to rychle za sebou, protože díky panujícímu vedru představovala dřina ve stájích holé utrpení. Ale ani pak moje práce neskončí. Je potřeba vyhřebelcovat dva koně, vyčistit sedla a uzdy a pak naleštit brnění. Než to všechno udělám, bude už hotová večere pro rytíře. Teprve poté, co ji pomůžu naservírovat, si budu moci jít po svých.

Za těchto spalujících veder to znamenalo užívat si na mělčinách řeky Wye. Byl to báječný únik před horkem a také jsem tam mohl předvést své schopnosti. Díky dětství, které jsem strávil u moře, jsem si byl ve vodě jistý a dokázal jsem podržet jinému panoši hlavu pod vodou déle, než mu bylo příjemné. Jak jsem teď postrkoval nakupenou slámu ven ze stáje, pomyslel jsem si: jen ať se ke mně Bogo dostane dost blízko, a ukážu mu, zač je toho loket.

Mé snění přerušil čísi hlas. „Tady to ale smrdí!“

„Paní Isabelo,“ pravil jsem a s úsměvem k ní vzhlédl. Irsky na mne nikdo nemluvil. „Chápu to dobře, že mi nechcete pomoci?“ Zamračila se. „To by bylo pod mou úroveň.“

Zasmál jsem se a nabídl jí koště. „Je to poctivá práce. Pojdte, zkuste si to.“

„Ne!“ Ztratila trochu své sebejistoty, přitiskla k sobě svou panenku a o krok ustoupila.

„Jen žertuji, má paní,“ řekl jsem a přešel do francouzštiny. Při těch zřídkačných příležitostech, kdy jsme si spolu mohli promluvit, to bylo naším zvykem. Byl to způsob, jak jsem si mohl procvičovat francouzštinu jinak než při těch otravných hodinách, jež mi dával jeden z kaplanových písařů. „To by se nehodilo.“

Našpulila rty. „Přesně to samé mi říká matka, když ji žádám, abych směla střílet z luku jako Gilbert.“

„Lukostřelbě se učí chlapci, dívky nikoli.“ A přesto jablko nepadá daleko od stromu, usoudil jsem. Už jsem byl ve Striguilu dost dlouho na to, abych pochopil, že Aoife má silnou vůli a nezávislé myšlení. Její dcera se od ní nijak neliší.

„To není fér.“

Stejně jako to, že jsem tu rukojmím, pomyslel jsem si trpce. Nahlas jsem řekl: „Ale tak už to na světě chodí.“ Když jsem viděl její zklamaný výraz a vybavil si její časté návštěvy ve stájích, dodal jsem: „Až budete starší, můžete sokolnicit. To se vám nezamlouvá?“

Povzdechla si. „Sokolník tvrdí, že bude trvat ještě celá léta, než na to budu mít dost síly.“

„Pak tedy musíte být trpělivá, má paní,“ a chtělo se mi dodat, „stejně jako já.“ I já budu muset počkat, než nadejde můj čas. Nakonec znovu spatřím Irsko a s Boží pomocí i svou rodinu.

„Mluvíš jako chůva nebo kaplan. Nebo jako má matka,“ škaředila se.

Omluvně jsem mávl rukou. „Dětem často připadá, že dospělí mluví všichni stejně.“

„Isabelo!“ ozvalo se důvěrně známé pištění.

„Můžeš mě to naučit?“

Obezřetně jsem se rozhlédl a šeptem jsem se zeptal: „Střílet z luku?“

„Ano.“

Představil jsem si, jak by na to asi zareagovala hraběnka nebo Kopanec s pěstí. „Nic by se mi nelíbilo víc, má paní, ale nerad bych kvůli tomu obětoval svůj život.“

„Myslela jsem, že jsi můj přítel!“

„To jsem, má paní,“ zaprotestoval jsem, dívka však rozzlobeně odkráčela pryč.

„Rozrušili jsme paní Isabelu?“ ozval se posměšně hlas, který jsem dobře znal. „Takhle se bavíš, *amadáne*?“

„Ne,“ odpověděl jsem úsečně a zastínil jsem si oči rukou, abych lépe viděl Kopance s pěstí, jak jede s jedním svým kumpánem přes nádvoří.

Od té doby, co jsem byl propuštěn z cely na svobodu, mezi námi zavládlo zvláštní příměří. Nesnášeli jsme jeden druhého, ale já jsem se nesnažil pomstít a on se zdál být – většinou – spokojený s tím, že bral ohled na mé postavení urozeného rucojmího.

Když se přiblížil, uviděl jsem, že boky obou koní jsou zpěněné potem. Přes všechnu nenávisť k FitzAldelmovi jsem k němu choval zdráhavý respekt. Zatímco ostatní rytíři si hověli v chladu hodovní síně, recitovali poezii či naslouchali minstrelovu drnkání na loutnu, on a jeho přítel trénovali jízdu s dřevcem. Pak jsem ucítil bodnutí závisti. Na někoho, kdo se s tímto sportem teprve seznámil, jsem nebyl špatný, on však byl přímo ďábelsky dobrý. Kdybychom stanuli proti sobě při turnaji, byl by jen jediný vítěz. Jeho kumpán, onen chlap s podivným účesem, by mne nejspíš také porazil.

„Postarej se o mého koně.“ FitzAldelm hodil otěže mým směrem a uvolněným, ladným pohybem sklouzl ze sedla.

„A o mého taky.“ Ten druhý rytíř – jmenoval se FitzWarin – měl trochu lepší způsoby a otěže mi podal.

Bez ohlédnutí odkráčeli pryč.

Byl bych měl být vděčný, že se mi FitzAldelm dál neposmíval nebo mě nepraštil, jak to dosud občas udělal, když jsem ho neposlechl dost rychle. Avšak jediné, co jsem cítil, byla spalující touha rozmlátit mu obličej na kaši.

Rozhodl jsem se ublížit FitzAldelmovi jediným možným způsobem: úskokem. Bylo by snadné zranit jeho koně, to věrně němě zvíře, ale z toho pomyšlení se mi obracel žaludek. Kromě toho by vina padla přímo na mne. Byl jsem přece tu a měl jsem

ho v péči. Ne, řekl jsem si, musí existovat nějaká jiná možnost. Uvolnil jsem podbřišníky, sundal koním sedla a odvedl je ke žlabu s vodou. Stál jsem u nich, zatímco hltavě pili, a lámal si hlavu jako celé ty uplynulé měsíce, jak FitzAldelma zasáhnout, aniž bych byl přistižen.

Můj pohled padl na jednu z velšských pradlen na opačné straně dvora. Vídal jsem ty tvrdě pracující matrony se zarudlými klouby prstů, ostrými jazyky a necudným smyslem pro humor každý den. Nebyl jsem už žádný samotářský panic, ale z jejich obscénních návrhů podávaných s předstíranou vážností mi nezřídka zrudly líce.

Říká se, že často nevidíme to, co máme přímo před nosem, a když jsem si to uvědomil, potichu jsem se pro sebe zasmál. Ten den to byla Velká Marie, které v tom horku připadl nepřijemný úkol namočit špinavá prostěradla a ubrusy do roztoku dřevěného popela a louhu. Ta rozložitá žena nepřiliš obdařená inteligencí byla zároveň jednou z těch, jež pro mne měly slabost. Jakmile jsem byl hotov s koňmi, přiloudal jsem se k ní.

„Zdá se, že ti je horko, Marie.“ Velština byla natolik podobná irštině, že jsem v ní dokázal rozmlouvat.

Vzhlédla od své dřevěné kádě a chlípně na mě mrkla. „Ne tak horko, jak by mi bylo, kdyby sis mě osedlal, mladý Rufusi.“

Pokusil jsem se o co nejsvůdnější úsměv.

Odhrnula si rukou pramen vlasů ze zpoceného čela a zamumlala: „Zastav se dneska v noci a já si to s tebou budu rozdávat až do rána.“ Její masitá ruka se natáhla po mém rozkroku.

Zděšeně jsem uhnul, přesto jsem na ni dokázal mrknout. „Ty jsi ale liška podšitá, Marie, o tom žádná. Pověz mi, máš žízeň?“

Olízla si rty. „Jsem úplně vyprahlá.“

„Donesu ti džbáněk piva.“

„Pánbůh ti požehnej, chlapče,“ pravila celá rozzářená.

Cestou ke spízi jsem si začal hvízdát.

Než můj plán přinesl ovoce, nějakou dobu to trvalo, ale to mne nijak netrápilo. Už jsem čekal půl roku a trocha času navíc nepředstavovala žádnou překážku. Jak kdysi řekl jeden moudrý muž, pomsta, na kterou si počkáte, je dvojnásob sladká. Vyhledal jsem Velkou Marii hned několikrát – tak, aby to vypadalo,

že naše setkání jsou náhodná. Jejím tělesným návrhům jsem odolával s pomocí kombinace lichocení a rychlého úniku. Získal jsem si její důvěru, přičemž kuře v těstíčku a rozinkové koláčky ukradené v kuchyni ještě posílily její dobrou vůli.

Když jsem jí smutně vysvětlil, že mám příkrývky zamořené štěnicemi – víc než kterýkoli jiný z panošů –, mohla si uběhat ty své mozolnaté nohy, jen aby mi pomohla. Bezostyšně jsem lhal, ale to ona nevěděla. Denní namáčení v louhu to spraví, řekla mi Velká Marie, a zase mi příkrývky vysušit bude v takovém horku snadné. Zahrnoval jsem ji chválou a občas jsem ji zlehka políbil na zrudlé tváře, přičemž se mi dařilo uniknout, aniž bych utrpěl víc než štipnutí do zadnice.

Neměla nejmenší tušení, že ji vyhledávám ve skutečnosti proto, abych získal přístup k oblečení rytířů, konkrétně FitzAldelma. Netušila ani to, že jsem se několik večerů toulal po polích, kde se pásli hraběčtin dobytek. Hledal jsem stromy, pod nimiž zvířata přes den nacházela útočiště před horkem, a prohlížel jejich kmeny, abych našel známky toho, že se o ně drbala. Dokonce se mi podařilo povalit na zem jedno malé nemocné tele, zatímco se jeho matka napájela u řeky, a nasbírat to, co jsem potřeboval. Každý, kdo někdy pracoval s dobytkem, dokáže poznat chorobu podobnou leprě, jež postihuje mnohé mladé kusy a pokrývá jim hlavu silnou šupinatou krustou. Lepra to díkybohu není. Lidé, kteří s takovými zvířaty pracují, této strašlivé nemoci nepodlehnu, nicméně se jim na ruku a pažích mohou vytvořit svědivé rudé skvrny. A v tom spočíval můj plán.

Zatímco se Velká Marie potila nad žlabem s prádlem, já jsem lživě vložil do čerstvě vypraného a usušeného FitzAldelma oblečení šupinky kůže a stroupky, jež jsem našel. Pak jsem, trpělivě jako vlk pozorující zraněného srnce, čekal. Vyhledávat Velkou Marii jsem už nemusel. Abych si zachoval její přízeň, vysvětlil jsem jí, že za mé čím dál zřídkavější návštěvy může čiré vyčerpání. Měl jsem štěstí, protože rytíři tvrdě trénovali – povíдалo se, že brzy přijede nějaká důležitá návštěva – a panoši měli víc práce než obvykle, neboť pečovali o koně svých pánů, leštili jim brnění a brousili poškrábané meče.

Když se ohlédnu nazpátek, musím se usmívat nad svou nezkušeností. Byl jsem posedlý FitzAldelmem a mé myšlenky

nesahaly příliš daleko za zdi Striguilu. Netušil jsem, že se můj život má jednou provždy změnit. Že se mám setkat s princem. Mocným válečníkem. Mužem, jenž bude vládnout nejen Anglii, ale i Normandii a Bretani, Anjou a Akvitánii. Který povede armádu do Svaté země, téměř k branám samotného svatého Jeruzaléma.

Richardem Lví srdce.

Ta zpráva se objevila týden poté, co jsem si pohráł s FitzAldemovým oblečením. Nejprve ji přinesl posel Aoife do hodovní síně, ale rozšířila se po celém hradě jako požár v kupce sena. Richard, druhý syn krále Jindřicha, přistál u jižních břehů Anglie a někdy v nadcházejícím měsíci navštíví Striguil. Od té chvíle se o ničem jiném nemluvílo. Dosud jsem neměl moc důvodů něco o Richardovi vědět. Fascinovaný vyhlídkou na příjezd královského návštěvníka, jenž mi byl věkově tak blízký, jsem si o něm rychle začal opatřovat informace.

Když mu bylo čtrnáct let, otec ho jmenoval vévodou Akvitánie, a od sedmnácti, což bylo před pěti roky, tam bojoval. Jeden z rytířů vyprávěl, že ač byl Richard tak mlád, strávil první léto útočením na silně opevněný hrad Castillon-sur-Agen, který nakonec dobyl.

Jeho úspěch nezabránil vypuknutí potíží následujícího jara, léta Páně 1175. Akvitánští šlechtici, od přírody vzpurní, plní zášti k novému vládci, se proti Richardovi spojili. Ten se ale nenechal zastrašit, najal si velké množství brabantických žoldnéřů a pustil se do boje, aby přiměl rebely k poslušnosti. Značnou část následujících tří let vedl válku po celé Akvitánii. Utrpěl několik porážek, především v Ponsu, nicméně tvrze Saint-Maigrin, Limoges, Châteauneuf, Moulineuf, Angoulême, Dax, Bayonne a Saint-Pierre všechny podlehl bojechtivému vévodovi.

Ta neznámá melodická francouzská jména podněcovala mou představivost a hloubka a rozsah vévodových tažení na mne udělaly ohromný dojem. Tehdy jsem ještě neměl ponětí o bahně a krvi, výkalech a moči a pachu rozkládajícího se masa, které jdou ruku v ruce s obléháním, a v duchu jsem se viděl, jak si získávám slávu a věhlas ve vévodově armádě. Kdykoli jsem se nechal unést takovými sny, zasáhlo moje svědomí. Richard je